

ПОНЯТТЯ І ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ

Для України, яка протягом довгого часу не мала власної державної правової політики, питання її стану та підвищення ефективності були й залишаються актуальними. Актуальність пов'язана з тим, що правова політика спрямована на упорядкування правової сфери, яка своїм юридичним інструментарієм здатна оптимізувати економічні, політичні, соціальні, екологічні та інші відносини. Формування правової політики є об'єктивною необхідністю в демократичній державі, де панує верховенство права.

Слід зазначити, що поняття правової політики досліджувалося багатьма науковцями. В загальному контексті або в розрізі окремих видів воно досліджувалося у працях А.В. Малько, М.І. Матузова, О.В. Минькович-Слободяник, М.П. Недюха, О.В. Петришина, П.Л. Фріса, Ю.С. Шемшученка, І.В. Яковюка та інших.

Зміст і процес здійснення правової політики в Україні зазнають істотних змін подібно до того, як принципові перетворення охоплюють усі сфери життєдіяльності суспільства: ідеологію, економічні основи, політичну систему, державне будівництво.

Враховуючи нерозривний зв'язок правової політики держави з тими соціально-економічними процесами, які відбуваються в суспільстві, нескладно зробити висновок про те, що правова політика, з однієї сторони, це лише складова частина єдиної державної політики поряд з економічною, бюджетною, податковою, митною та ін.

З іншої сторони, правова політика, проявляє себе в якості фундаментального фактора, без врахування та ефективної дії якого навряд чи можлива реалізація діяльності як держави, так і суспільства в будь-якому напрямку. Саме правова політика визначає зміст багаточисельних державних функцій і рішень.

Термін «правова політика» в науковій літературі трактується в наступних аспектах:

- правова політика розглядається як науково обґрунтована і послідовна діяльність державних і муніципальних органів зі створення ефективного механізму правового регулювання;
- правова політика визначається як комплекс ідей, заходів, завдань, програм, настанов, що реалізуються у сфері права і завдяки праву; 3. правова політика сприймається як частина державної політики [5, с. 8].

Учені пропонують виділяти такі специфічні ознаки правової політики: політика побудована на праві та пов'язана з правом; здійснюється правовими методами; спирається на примус; є публічною, офіційною; вирізняється нормативно-організаційними засадами, регулює складні відносини між індивідом, суспільством і державою; має різні рівні (міжнародний, загальнодержавний, регіональний, муніципальний, локальний) [5, с. 9].

Будучи втіленням правової ідеології, що панує в суспільстві та використовується державою, правова політика сприяє формальному закріпленню ціннісних орієнтирів в суспільному житті, визначенню правового статусу особистості в суспільстві, характеру взаємозв'язків між громадянином (особою) і державою, ролі держави в життєдіяльності суспільства, створенню механізмів реалізації політичних режимів, політики держави в економічній та соціальній сферах.

Зміст правової політики держави базується на певному праворозумінні, концептуальних ідеях щодо співвідношення права і держави, права і закону, прав людини і держави. З цього слідує, що правова політика може відрізнятися залежно від державної орієнтації в питаннях природи права та його зв'язку з людиною, державою і законом. Та чи інша позиція держави в цьому питанні в свою чергу визначає, обумовлює зміст спрямованості та умов здійснення державою соціально-економічної політики в цілому, а також конкретних напрямків. Практично це проявляється у створенні або не створенні на державному рівні умов для забезпечення, реалізації і захисту прав, свобод та інтересів людини, громадянина, власника, підприємця. Від ідеологічної позиції держави залежить також ступінь демократизації управління державними та суспільними справами, характер врахування та забезпечення інтересів національних меншин, наявність або відсутність політичного і духовного плюралізму в суспільстві.

Концентрованим вираженням правової політики держави є програмні та інші політичні документи (заяви, концепції, акти та ін.), окремі законодавчі акти і система законодавства в цілому. У зв'язку з цим, значний інтерес становить аналіз відповідних документів, в т.ч. законодавчих актів як окремих, так і з точки зору їх системних якостей. В результаті такої роботи можливо прослідкувати процеси трансформації ідеологічних принципів в нормативно-правові приписи в плані формального (офіційного) їх визнання і забезпечення відповідними гарантіями реалізації. Крім того, дослідження цього питання дозволяє дати характеристику та оцінку політико-правового курсу держави з точки зору його стабільності, цілеспрямованості, політичної та юридичної спроможності, дієвості прийнятих рішень.

Таким чином, правова політика – це складова частина діяльності держави, яка служить засобом вираження і закріплення певної правової ідеології, яка обумовлює і забезпечує зміст соціальної та економічної діяльності держави, визначає ступінь її зв'язку з правами, свободами та інтересами людини (особистості).

Список використаних джерел:

1. Гусаров С. Конституція і проблеми правової політики / С. Гусаров // Віче. – 2011. – № 21. – С. 12–15.
2. Железняк Н. А. Поняття державної правової політики та її загальна характеристика / Н. А. Железняк // Наукові записки КНЕУ. Юридичні науки. – 2003. – № 21. – С. 8–14.
3. Минькович-Слободяник О.В. Види правової політики України / О. Минькович-Слободяник // Часопис Київського університету права. – 2012. – № 2. – С. 21–24.
4. Панов М. Правова політика як універсальний феномен соціального буття / М. Панов, Л. Герасіна // Право України. – 2001. – № 8. – С. 36–40.
5. Правова політика України: концептуальні засади та механізми формування: зб. матеріалів наук.-практ. конф. (Київ, 5 грудня 2012р.) / за ред. О.М. Рудневої. – К.: НІСД, 2013. – 160 с.
6. Селіванов В. Правова політика України / В. Селіванов // Право України. – 2001. – № 12. – С. 6–14.